

Інна М. Свідерська¹, Тетяна О. Кудик², Роман П. Підручняк³

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ВІЙНИ

В статті систематизовано наукові погляди вчених щодо резильєнтності економіки України, а саме приведено визначення поняття резильєнтності у контексті соціально-економічних систем та визначено як здатність системи витримувати зовнішні шоки, адаптуватися до нових умов і відновлювати функціональність без втрати ключових ознак ідентичності. Резильєнтність в умовах війни передбачає паралельне вирішення завдань виживання, обороноздатності, підтримки базових функцій держави та закладення основ майбутньої відбудови. Проаналізовано вітчизняні макроекономічні передумови ведення бізнесу, досліджено динаміку основних показників (зміна обсягу ВВП, інфляція, облікова ставка, ділова активність, рівень безробіття та ін.) в умовах війни. Визначено, що сучасна концептуальна парадигма сталого розвитку є домінуючою в економічному відродженні країни під час довготривалої війни. Сталий розвиток в умовах війни має особливості, специфіка визначається як в термінах, цілях, учасниках, так і ролі держави. ESG практики мають позитивний вплив на повсякденне відновлення країни на умовах відбудови на якісно новому інноваційному рівні. Наявність міжнародної допомоги та прагнення до євроінтеграції значно пришвидшують цей процес.

Важливою є систематизація драйверів стійкості та відновлення вітчизняних корпоративних компаній через посилення їх адаптивності та подолання наслідків довготривалої війни. Посилиться увага до соціальної складової ESG критеріїв, зокрема фінансової інклюзії ветеранів, переміщених осіб та інших вразливих груп населення, до безперебійного надання фінансових послуг, підтримки обороноздатності та енергостійкості як критичних передумов для економічного зростання та безпеки. Необхідність інтеграції цілей сталого розвитку в кризовий менеджмент управління та неможливості відкладення відбудови навіть в умовах дистресу є важливим досвідом України.

Ключові слова: резильєнтність фінансового сектора, воєнні ризики, сталий розвиток, ESG критерії в корпоративних фінансах, екзогенні та ендогенні виклики, інновації, повсякденне відновлення.

Табл. 1. Літ. 8.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-301-569-574

¹ ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7044-7359>

² ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4200-6609>

³ ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3630-0602>

Inna Sviderska, Tetyana Kudyk, Roman Pidruchniak

RESILIENCE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN WAR CONDITIONS

The article systematizes scholars' scientific views on the resilience of Ukraine's economy, namely providing definitions of the concept of resilience in the context of socio-economic systems and defining it as the ability of a system to withstand external shocks, adapt to new conditions, and restore functionality without losing the key characteristics of its identity. Resilience under wartime conditions involves the parallel resolution of tasks related to survival, defense capability, maintenance of the basic functions of the state, and laying the groundwork for future reconstruction. The

¹ Kyiv National Economic University named after Vadim Hetman. Ukraine.

² Kyiv National Economic University named after Vadim Hetman. Ukraine.

³ Kyiv National Economic University named after Vadim Hetman. Ukraine.

article analyzes domestic macroeconomic preconditions for doing business and examines the dynamics of key indicators (changes in GDP, inflation, the discount rate, business activity, unemployment rate, etc.) under wartime conditions. It is determined that the modern conceptual paradigm of sustainable development is dominant in the country's economic revival during a prolonged war. Sustainable development under wartime conditions has its own peculiarities, with the specifics defined both in terms of terminology, goals, and participants, as well as the role of the state. ESG practices have a positive impact on the country's post-war recovery, on the condition that reconstruction occurs at a qualitatively new innovative level. The availability of international assistance and the pursuit of European integration significantly accelerate this process.

It is important to systematize the drivers of resilience and recovery of domestic corporate companies through strengthening their adaptability and overcoming the consequences of a prolonged war. Increasing attention is being paid to the social component of ESG criteria, in particular the financial inclusion of veterans, displaced persons, and other vulnerable population groups, to the uninterrupted provision of financial services, and to supporting defense capability and energy resilience as critical preconditions for economic growth and security. The necessity of integrating sustainable development goals into crisis management and the impossibility of postponing reconstruction even under conditions of distress represent an important experience for Ukraine.

Keywords: financial sector resilience, war risks, sustainable development, ESG criteria in corporate finance, exogenous and endogenous challenges, innovation, post-war reconstruction

Peer-reviewed, approved and placed: 13.07.2026

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Повномасштабне вторгнення в Україну є безпрецедентним випробуванням, яке актуалізує важливе теоретичне та практичне питання про можливість виживання економіки країни в умовах війни та збереження вектору на стале відновлення. Падіння ВВП у 2022 році на 28,8% було фатальним, проте зростання у 2023 році до 5,5%, у 2024 році до 2,9%, а в 2025 році до 1,8% [1] є важливою для країни тенденцією, а також науковим завданням, яке пояснює причини стрімкої зміни показника в 2023 році та його гальмування за останні 3 роки. Актуальним є дослідження драйверів економічної стійкості, адаптивності та відновлення на основі глибоких структурних зрушень та трансформацій, які реалізуються концепцією «Build Back Better» (відбудувати краще, ніж було). Резильєнтність економіки країни супроводжується зміною логістичних зв'язків, зміщенням фокусу державної підтримки на обороноздатність, прагненням до інноваційної моделі розвитку, стимулюванням повернення українців в безпечні умови із вимушеної міграції, відновленням виробничої та соціальної інфраструктури та системними реформами, що ґрунтуються на якісно нових стандартах сталого розвитку та євроінтеграційних намірах.

Науково важливою є систематизація драйверів стійкості та відновлення вітчизняних корпоративних компаній через посилення їх адаптивності та подолання наслідків довготривалої війни.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Наукові дослідження щодо узагальнення сутності резильєнтності, драйверів та інструментів її забезпечення в умовах війни становлять особливий інтерес. Пріоритизація та систематизація напрямків формування резильєнтності на основі сталого розвитку є вагомим науковим завданням, яке досліджують як зарубіжні, так і

вітчизняні вчені. Однак варто визначитися з термінологією і навести визначення. Детально досліджують економічний контекст резильєнтності, аналіз світових трендів та перспектив наукових досліджень Лігоненко Л.О. та Андрійчук В.А. зазначають про поширення в науковій літературі досліджень, які описують сприйняття, адаптацію та відновлення до попереднього стану під час кризових ситуацій соціо-економічних систем різного характеру та рівня складності використовуючи термін «життєздатність / життєстійкість» або англійською *resilience* – стійкість, пружність, еластичність [2]. Е Лібанова під резильєнтністю визначає здатність швидко нормалізуватися і протистояти непередбачуваним потрясінням та в наслідок впливу шоку система, відповідно до свого рівня резильєнтності, може опинитися або в ситуації колапсу, коли недостатня резильєнтність, або відновитися до рівня, що є вищим за докризовий [3].

Формулювання цілей дослідження (мета статті). Метою статті є дослідження поняття резильєнтність, аналіз макроекономічних передумов діяльності вітчизняних компаній, систематизація драйверів їх стійкості та відновлення через призму посилення їх адаптивності та використання ESG – практик для подолання наслідків війни.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Поняття «резильєнтність» (*resilience*) у контексті соціально-економічних систем трактується як здатність системи витримувати зовнішні шоки, адаптуватися до нових умов і відновлювати функціональність без втрати ключових ознак ідентичності. В умовах війни ця здатність набуває особливого змісту, оскільки передбачає паралельне вирішення завдань виживання, обороноздатності, підтримки базових функцій держави та закладення основ майбутньої відбудови. В той час як сталий розвиток описується через тривимірну модель: економічне зростання, соціальна інтеграція та екологічна відповідальність. В умовах довготривалої війни ці виміри зміщуються, а саме безпекові потреби стають в пріоритеті, ресурси перерозподіляються на оборону та відновлення соціальної інфраструктури, а екологічні пов'язані із розмінуванням та поверненням до активного використання природних ресурсів. Систематизація та аналіз практики резистентності в Україні в 2022–2026 роках крізь призму цілей сталого розвитку є важливим теоретичним та практичним внеском України у світову науку.

Негативними наслідками російської воєнної агресії є людські втрати, руйнування виробничої інфраструктури, логістичних ланцюгів, тривалі відключення електроенергії, що змушують до значного збільшення витрат на енергетичну незалежність. Проте, значна міжнародна фінансова допомога сприяє відновленню навіть за умов дистресу. Власні надходження Державного бюджету України витрачаються на фінансування оборони і це становить більше половини бюджету (в травні 2026 року питома вага становила 63%), а на соціальний захист – 7,5 % від загальних видатків Державного бюджету України. Також цивільні видатки Державного бюджету фінансуються України за рахунок іноземної фінансової допомоги. Потреба міжнародного фінансування на 2026 рік орієнтовно складає 50 млрд. дол. США [4]. Співпраця з Міжнародним валютним фондом передбачає транш у 2026 році в

розмірі 1,5 млрд. дол. США. Кошти отримані за рахунок доходів від заморожених російських активів (ERA) – 6,6 млрд. дол. США. З початку повномасштабного вторгнення 2022 року Україна отримала 174 млрд. дол. США іноземного фінансування [4].

Міжнародна фінансова допомога сприяла стійкості України та дозволила не лише вистояти в кризових умовах, але й продемонструвати здатність до адаптації, інновацій та трансформації.

Отож, поняття «резильентності» ми розуміємо як здатність системи зберігати функціональність, відновлюватись після збоїв і переорієнтовуватись у відповідь на екзогенні та ендогенні виклики. Варто визначити, як воєнні умови трансформують розуміння поняття резильентності, а також концепцію сталого розвитку та потребують подальшого наукового дослідження та аналітичного обґрунтування.

Науково важливим є теоретичне осмислення «сталого розвитку» в умовах війни і опис специфіки функціонування підприємств. Виклики воєнного часу відображаються у наступних макроекономічних показниках та тенденціях:

- Ринок праці реагує на виклики війни падінням попиту та пропозиції робочої сили. Міграція українців за кордон та мобілізація до Сил оборони є основними факторами зниження активності в пошуку роботи. Проте, відновлення економіки та завершення війни є важливим фактором змін. У червні 2026 року рівень безробіття становив 14,0%, а найвищим він був у червні 2022 року і становив 30,3%. Відповідно показник рівня економії на їжі у червні 2026 року становить 23,4%, а в червні 2022 року становив – 30,3% [1]. Невідповідність темпів зміни цих двох показників свідчить про системність і затяжний характер економічної кризи, що пов'язана з війною та як наслідок спричинює зниження якості життя населення.

- Індекс ділової активності в червні 2026 року становив 48,8%, в той час як в червні 2022 року становив рекордно низький 41,5%. Коливання настроїв бізнесу значно залежить від безпекової та енергетичної ситуації [1].

- Індекс інфляції в Україні за воєнні роки значно коливався, так у 2022 році – 126,6%, 2023 році – 105,1%, 2024 році – 112,0%, 2025 році – 108,0%, за 6 місяців 2026 року – 105,7% [5].

- Облікова ставка НБУ є базовим індикатором для оцінки вартості грошових коштів та визначається як норма відсотка, що стягується НБУ при рефінансуванні комерційних банків. Вона є монетарним інструментом, за допомогою якого НБУ встановлює для суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових ресурсів. З початком війни з 03.06.2022 року облікова ставка зросла до 25%, але з 28.07.2023 року почала поступово знижуватися з 22,0% до 20,0% в 15.09.2023 р. Подальше зниження було до 16,0% з 27.10.2023 року, до 15,0% з 15.12.2023 року, 14,5% з 15.03.2024 року. Поступове зниження показника до 13,0%, але з 13.12.2024 року ставка почала зростати до 13,5 – 15,5% і утримувалася на цьому рівні до січня 2026 року. З 29.01.2026 року до червня 2026 року ставка становила 15,0% [6]. Варто зазначити, що облікова ставка НБУ суттєво перевищує інфляцію, що на думку Б. Данилишина призводить до викачування гривневих коштів з кредитно-інвестиційних процесів на користь їх пасивного зберігання за лаштунками НБУ [7].

Важливим для України є питання балансування між видатками на оборону та інвестиціями в розвиток, які ґрунтуються на парадигмі сталого розвитку. За міжнародними оцінками потреба фінансування для довгострокового відновлення на основі принципів стійкості, сталості та кліматичної відповідності становить 524 млрд. дол. США [8]. Планування та прогнозування процесів відновлення на основі інклюзивності, гендерної орієнтованості та «зеленого відновлення» може стимулювати системні трансформації в країні, що є важливим для фінансування відновлення зруйнованого житла, розмінування земельних угідь та багатосекторальної економічної підтримки. Для України відновлення це економічний виклик та унікальна можливість відбудувати краще, вклавши в ядро відбудови принципи сталого розвитку.

Здійснимо порівняння класичної та воєнної моделі відновлення на основі сталого розвитку (табл. 1).

Таблиця 1. Порівняльні характеристики відновлення за класичною моделлю та воєнною моделлю відновлення країни на основі сталого розвитку, складено авторами на основі власних досліджень

Характеристика	Класична модель	Воєнна модель України
Часовий горизонт	довгостроковий	Одноразове поєднання стратегічного та миттєвого реагування на виклики
Безпека	Базова передумова	Інтегральна передумова (основана на міжнародній підтримці та внутрішній обороноздатності)
Роль держави	Регуляторна	Мотиваційна, мобілізаційна, трансформаційна
Роль корпоративного сектора	Учасник	Суб'єкт трансформаційних змін
Ресурси	Планові	Мобілізаційні, дефіцитні
Критерій успіху	Цілі сталого розвитку	Вживання, трансформування, інноваційне оновлення

Воєнний час змінює характеристики та підходи до сталого розвитку, визначаючи порядок, пріоритети та відповідальність в прийнятті рішень в умовах, коли важлива докорінна трансформація та виживання. Національна специфіка передбачає врахування ESG - факторів та імплементацію європейських підходів до регулювання, адже Україна підтримує євроінтеграційний вибір. В умовах війни посилюється увага до соціальної складової, зокрема фінансової інклюзії ветеранів, переміщених осіб та інших вразливих груп населення, до безперебійного надання фінансових послуг, підтримки обороноздатності та енергостійкості як критичних передумов для економічного зростання та безпеки.

Для фінансового сектора Національним банком України підготовлено та оприлюднено глосарій термінів ESG для їх уніфікації. Однак, для побудови повноцінної ESG-інфраструктури в Україні бракує низки ключових міжсекторальних стандартів — правил складання звітності про сталий розвиток

(на основі Європейських стандартів ESRS) та зеленої таксономії. Викликом у впровадженні стандартів є еволюція норм ЄС, наприклад трансформація європейських вимог до звітування відповідно до ухваленого пакета Омнібус.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Воєнний сталий розвиток визначає резильєнтність не як альтернативу, а як необхідну передумову сталості, адже досягнення класичних цілей сталого розвитку не можливе без забезпечення достатнього рівня безпеки та стійкості.

Макроекономічна стійкість України забезпечується ефективним державним регулюванням та масштабною міжнародною підтримкою. Перетворення потреб повоєнного відновлення на можливість структурних, інноваційних, екологічних зрушень є важливим завданням, яке вимагає системного підходу. Досвід України свідчить про необхідність інтеграції цілей сталого розвитку в кризовий менеджмент управління та неможливості відкладення відбудови, адже вона має діяти з першого дня дистресу.

1. Трекер економіки України під час війни <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>
2. Лігоненко Л.О., Андрійчук В.А. Резильєнтність в економічному контексті: аналіз світових трендів та перспективи наукових досліджень. Стратегія економічного розвитку України, 2023, 52: С. 16–37. <https://doi.org/10.33111/sedu.2023.52.016.037>
3. Лібанова, Е.М. Стійкість соціально-економічної системи України до потрясінь, викликаних війною: особливості формування та реагування. Демографія та соціальна економіка, 58 (4), С. 3–23. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
4. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. Квітень 2026 року <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovyykh-institutiv-ukrayini-kviten-2026-roku>
5. Індекс інфляції в Україні <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
6. Облікова ставка НБУ <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>
7. Перевернутий монетарний дизайн: про що говорить монетарна політика НБУ <https://espreso.tv/poglyad-perevernutyi-monetary-dizayn-pro-shcho-govorit-monetary-politika-nbu>
8. 524 млрд доларів на відновлення та реконструкцію потребуватиме Україна у найближчі 10 років – оприлюднено нову оцінку RDNA4 <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=984642e7-f971-4aa7-8cc0-03e8e4fcb10e&title=524-MlrdDolarivNaVidnovlenniaTaRekonstruktsiiuPotrebuvatimeUkrainaUNaiblizhchi10-RokivOpriliudnenoNovuOtsinkuRdna4>

-
1. Treker ekonomiky Ukrainy pid chas viiny <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>
 2. Lihonenko L.O., Andriichuk V.A. (2023) “Rezylientnist v ekonomichnomu konteksti: analiz svitovykh trendiv ta perspektivy naukovykh doslidzhen”. Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy, 2023, 52: S. 16–37.
 3. Libanova, E.M. (2024) “Stiikist sotsialno-ekonomichnoi systemy Ukrainy do potriasin, vyklykanykh viinoiu: osoblyvosti formuvannia ta reahuvannia”. Demohrafiia ta sotsialna ekonomika, 58 (4), S. 3–23. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
 4. Dopomoha mizhnarodnykh finansovykh institutiv Ukraini. Kviten 2026 roku <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovyykh-institutiv-ukrayini-kviten-2026-roku>
 5. Indeks inflatsii v Ukraini <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
 6. Oblikova stavka NBU <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>
 7. Perevernutyi monetarnyi dyzain: pro shcho hovoryt monetarna polityka NBU <https://espreso.tv/poglyad-perevernutyi-monetary-dizayn-pro-shcho-govorit-monetary-politika-nbu>
 8. 524 mlrd dolariv na vidnovlennia ta rekonstruktsiiu potrebuvatyme Ukraina u naiblyzhchi 10 rokov – opryliudneno novu otsinku RDNA4 <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=984642e7-f971-4aa7-8cc0-03e8e4fcb10e&title=524-MlrdDolarivNaVidnovlenniaTaRekonstruktsiiuPotrebuvatimeUkrainaUNaiblizhchi10-RokivOpriliudnenoNovuOtsinkuRdna4>